

Innhenting av foresattes mening om behandling av elevers personopplysninger i Google Workspace for Education

Oppsummering basert på intervjuer med foresatte fra FUG

**«Vi har ikke tid til lange prosesser og
utredninger – det er nå barna går på
skole!»**

Om du bare sitter igjen med én setning fra denne rapporten, ønsker vi at det er sitatet ovenfor. Det fra en foresatt som uttrykker hvordan hen ønsker at vi skal jobbe med personvern i skolen.

Innholdsfortegnelse

Introduksjon	3
<i>Kravet til å innhente den registrertes mening i GDPR</i>	3
<i>Barn som sårbar gruppe</i>	3
<i>Foresatte som barnas representant</i>	3
Noen innledende merknader	4
Oppsummering av personvernbehandlingene	4
Vedlegg 1: Metode for innhenting av den registrertes mening	8
Vedlegg 2: Detaljert oppsummering av temaer	10

Introduksjon

Kravet til å innhente den registrertes mening i GDPR

Når du skal gjøre en personvernkonsekvensvurdering eller en DIPA (Data Protection Impact Assessment), er det et krav i GDPR artikkel 35 nr. 9 at du skal «inhente synspunktene på den planlagte behandlingen fra de registrerte eller den registrertes representanter».

Bestemmelsen understreker at du skal innhente den registrertes mening dersom det er «relevant».

Artikkel 29-gruppen¹ har i sin veileder på DPIA,² uttalt følgende:

The controller should also document its justification for not seeking the views of the data subjects, if it decides that this is not appropriate, for example if doing so would compromise the confidentiality of the companies' business plans, or would be disproportionate or impracticable.

Det betyr at det skal en del til før du kan *unnlate* å innhente den registrertes mening.

Barn som sårbar gruppe

I forbindelse med det nasjonale DPIA-prosjektet for bruk av Google Workspaces for Education i skolen, så vi det som særlig relevant at vi innhentet den registrertes mening om behandlingen. Dette fordi de registrerte i all hovedsak er barn, og at barn er særlig utsatt og sårbar gruppe.

Det er to hovedgrunner til at barn er en særlig utsatt og sårbar gruppe.

For det første rett og slett fordi de er barn og dermed kan de «være mindre bevisste på aktuelle risikoer, konsekvenser og garantier samt på de rettigheter de har når det gjelder behandling av personopplysninger»³.

For det andre kan verken de som elever i skolen eller deres foresatte velge bort Google Workspace for Education. Når skoleeier først har bestemt seg for et digitalt system som skal hjelpe kommunen å oppfylle elevens rett til undervisning etter opplæringsloven, har ikke eleven som registrert noe valg.

Foresatte som barnas representant

I det nasjonale DPIA-prosjektet har vi intervjuet foresatte (i tillegg til lærere og elever⁴). Foresatte er ikke direkte registrerte når elever bruker Google Workspace for Education i

¹ Nå det europeiske personvernrådet – The European Data Protection Board (EDPB)

² Guidelines on Data Protection Impact Assessment (DPIA) and determining whether processing is “likely to result in a high risk” for the purposes of Regulation 2016/679, adopted by Article 29 Data Protection Working Party on 4 April 2017

³ GDPRs forale punkt 38

⁴ Per oktober 2023, er vi ikke ferdig med å intervju lærere og elever, men arbeidet er påbegynt.

skolen, men de skal som foresatte ivareta sine barns personvern, og det var derfor relevant å intervju foresatte som elevs representant.

Noen innledende merknader

Denne rapporten inneholder ikke alle de tingene som foresatte var fornøyd med. Som det fremgår av metodebeskrivelsen i vedlegg 1, var formålet med å innhente den registrertes mening i forbindelse med denne DPIAen, å kartlegge personvernbekymringer. De positive sidene ved hvordan skoleeiers etterlever personvern, er derfor ikke tatt med i denne rapporten.

Legg også merke til at det ikke er alle tilbakemeldingene fra foresatte som er like relevante for hvordan personopplysninger behandles i Google Workspace for Education. Noen tilbakemeldinger handler om bekymringer knyttet til digitaliseringen av samfunnet generelt, bruk av sosiale medier eller skjerm. I arbeidet vårt har vi ikke rettet på foresatte underveis i intervjuene, men latt dem få snakke.

I denne oppsummeringen har vi imidlertid kun gjengitt de personvernbekymringene som vi mener er relevante for bruk av Google Workspace for Education. For en mer fullstendig oversikt over foresattes personvernbekymringer, se vedlegg 2.

Oppsummering av personvernbekymringene

De foresattes personvernbekymringer kan oppsummeres slik:

1. Utilstrekkelig ivaretagelse av elevs personvernrettigheter

Foresatte er bekymret for om elevenes personvernrettigheter ivaretas. Dette gjelder for eksempel rett til å bli glemt og retten til innsyn i egne data. Det er uklart hvordan skoleeier håndterer forespørsler om sletting av personopplysninger, og om elever og foreldre faktisk har tilgang til informasjonen som er lagret om dem. Dette skaper bekymring for at innsamlede data kan brukes til andre formål enn det opprinnelig ble samlet inn for (formålsutglidning).

"Når man samler inn opplysninger bør det være en klar tanke om det er behov for det eller ikke, og ikke at dette kunne vært nyttig på et senere tidspunkt."

Videre stiller foresatte spørsmål ved nødvendigheten av den omfattende datainnsamlingen og lagringen av elevenes arbeid og resultater. De lurer på om slik praksis er i tråd med dataminimeringsprinsippet og om det virkelig er nødvendig for elevenes læring og utvikling.

2. Overvåking av elever

Foresatte er bekymret for den omfattende overvåkingen og datainnsamlingen som skjer gjennom bruk av digitale verktøy som Google Workspace i skolen. De frykter at slik praksis kan føre til overvåking av barns aktiviteter og bevegelsesmønstre.

«Når Google samler inn opplysninger om basestasjoner og internettilkoblinger når man bruker YouTube, blir det hentet verdifull data om hele bygda og alle de 1000 elevene som går

her. Dette reiser mange bekymringer. Hvor blir denne informasjonen av, og hvem er ansvarlig for å håndtere den? Det føles som en form for total overvåkning, noe som minner om en 'Big Brother'-situasjon.»

3. Skepsis til bruk av store teknologifirmaer og frykt for målrettet reklame

Foresatte uttrykker skepsis til bruken av store teknologifirmaer i skolen. De er bekymret for om disse løsningene er egnet for bruk i skolen, spesielt med tanke på hvordan teknologifirmaer håndterer og lagrer barnas personopplysninger. Mangelen på åpenhet rundt behandling av persondata oppleves som problematisk.

"Overordnet bekymring om man har nok muskler enten i lille Norge eller på kommunalt nivå til å faktisk kunne la seg unngå å la seg lure av de store teknologiselskapene."

Spesielt er foresatte bekymret at elevenes data samles inn og utnyttes kommersielt, for eksempel gjennom målrettet reklame.

4. Foresatte opplever en mangel på kontroll

Foresatte opplever en manglende kontroll og usikkerhet over hvordan elevens personopplysninger brukes og hvem som har tilgang til dem. Det er bekymring knyttet til hvem som faktisk kan se barnas personlige opplysninger og hvor lenge disse dataene blir lagret.

En del av denne manglende kontrollen skyldes at digitale verktøy ikke gir foresatte samme mulighet til innsyn i og oppfølging av barnas skolearbeid som det en fysisk kladdebok ville ha gjort. Foresatte kan føle seg tvunget til å akseptere digitale løsninger de ikke er komfortable med.

"Jeg er bekymret for å miste kontrollen over barnas digitale personvern."

5. Manglende tillit til skoleeiers evne til å ivareta elvers personvern

Foresatte mangler tillit til skoleeiers evne til å beskytte elevenes personvern og håndtere deres personopplysninger på en sikker måte. De er bekymret for at ansatte i kommunen mangler tilstrekkelig kompetanse til å ta informerte beslutninger om personvern og informasjonssikkerhet. Denne bekymringen gjør seg særlig gjeldende i møte med store teknologifirmaer. Det er også en frykt for at økonomiske hensyn prioriteres over personvernet.

"Jeg synes kommunen mangler en grunnleggende forståelse og refleks når det kommer til informasjonssikkerhet og personvern."

Videre er det usikkerhet rundt hvem som har tilgang til elevers personopplysninger, noe som skaper bekymring for konfidensialitetsbrudd, særlig når det kommer til særlig kategori av personopplysninger. I tillegg er det bekymring over manglende risikovurderinger før implementering av nye digitale løsninger.

Disse bekymringene fører til frykt for at barnas personopplysninger ikke blir forsvarlig ivaretatt.

Foresatte understreker viktigheten av at skoleeier treffer personvernvennlige valg for elever siden de ikke kan ivareta eget personvern.

6. Bekymring for familiens personvern og frykt for innsamling av sensitive opplysninger

Foresatte mener at bruk av digitale verktøy i skolen som samler inn personopplysninger ikke bare påvirker barna, men også hele familiens personvern. Det er en frykt for at sensitive opplysninger, inkludert samtaler i hjemmet og barnas nettbruk utenfor skoletid, blir fanget opp og lagret, og for hvilke konsekvenser det kan få for familiens privatliv.

Foresatte trekker også frem at anbefalinger om å laste ned skoleapper på private enheter fører til en uheldig blanding av skole og hjem, i tillegg til at det utfordrer elevenes personvern.

7. Bekymring for misbruk av digitale kommunikasjonsverktøy

Foresatte er bekymret for at chattefunksjoner i digitale læringsplattformer kan misbrukes til mobbing. Det er frykt for at eksterne kan kontakte barna gjennom skolens kommunikasjonsplattformer, noe som kan sette barnas sikkerhet i fare. I tillegg er det bekymring for hvordan personopplysninger lagres og deles gjennom chattefunksjoner og videoproduksjoner, noe som kan føre til uautorisert tilgang til sensitive data og krenke barnas personvern.

"Vi har opplevd at vilt fremmede mennesker har tatt kontakt med barna våre via Teams."

8. Etterlysning av bedre samarbeid og tydeligere informasjon

Foresatte etterlyser klarere retningslinjer og bedre kommunikasjon om personvern i skolen. De ønsker større involvering og flere valgmuligheter for både foreldre og elever når det gjelder bruk av digitale løsninger i undervisningen. De er bekymret for manglende forståelse, transparens og kompetanse fra kommunens side i håndteringen av personopplysninger.

"Jeg tror også at kommunen slipper unna med en del fordi de registrerte brukerne er barn. Det krever mye mot fra et barns side å ta valg om personvern som avviker fra det læreren instruerer."

Foreldre ønsker å være mer involvert i beslutningsprosessene for å sikre en trygg og ansvarlig bruk av digitale verktøy, og etterspør generelt mer informasjon om hvordan personopplysninger håndteres i skolesammenheng.

9. Prinsippet om gratis skolegang

Foresatte er bekymret for at kostnader knyttet til internett og digitale enheter utfordrer prinsippet om gratis utdanning. De påpeker at ikke alle familier har råd til nødvendig teknologi, noe som kan skape ulikheter i elevenes muligheter for læring. Det understrekes hvor viktig det er å sikre lik tilgang til utdanning uavhengig av økonomisk bakgrunn, slik at alle elever har de samme forutsetningene for å lykkes i skolen.

10. Skoleeier må ta særlig hensyn til barn med spesielle behov

Foresatte som har barn med spesielle behov, understreker at skoleeier må ta spesielt hensyn til denne elevgruppen ved bruk av digitale løsninger som Google Workspace for Education. Mange av de bekymringene som er gjengitt ovenfor gjør seg spesielt gjeldende for disse elevene. En foresatt til et barn med spesielle behov har et stort behov for involvering og å følge opp barnet. Den manglende muligheten til innsyn i og oppfølging av barnas skolearbeid som beskrevet i punkt 4, gjør seg særlig gjeldende for disse foresatte.

Videre vil skoleeier i stor grad behandle særlig kategorier personopplysninger om disse elevene, og bekymringene om konfidensialitetsbrudd som beskrevet i punkt 5 gjør seg spesielt gjeldende her.

Vedlegg 1: Metode for innhenting av den registrertes mening

Identifisering av de registrerte

De registrerte ble representert av følgende organisasjoner:

1. Elevorganisasjonen

I denne DPIAen, er de registrerte først og fremst elever. Det var derfor viktig å enten intervju elever, eller finne en organisasjon som representerte elevene. Elevorganisasjonen ble kontaktet. Det viste seg at det ikke lot seg gjøre å samle et representativt utvalg elever for intervju, så elevene er representert ved et intervju av lederen av Elevorganisasjonen.

2. Foreldreutvalget for grunnopplæringa (FUG)

Særlig for yngre elever, er deres representant foresatte. Det nasjonale DPIA-prosjektet ønsket derfor også å innhente foresattes mening om behandling av barns personopplysninger i Google Workspace for Education. Det nasjonale DPIA-prosjektet tok kontakt med Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) som representant for foreldre til barn i skolen.

FUG tok så kontakt med sine medlemmer og fant foresatte som var interessert i å la seg intervju av prosjektet.

Ikke alle foresatte hadde barn som brukte Google Workspace for Education, men i de tilfellene brukte de sammenlignbare digitale verktøy.

3. Utdanningsforbundet

Lærernes personopplysninger behandles også i løsninger som Google Workspace for Education. Lærere som gruppe kan sammenlignes med elever i den forstand at de ikke har mulighet til å velge bort Google Workspace for Education når de er ansatt i en kommune hvor skoleeier tar i bruk dette verktøyet.

Det nasjonale DPIA-prosjektet tok kontakt med Utdanningsforbundet som så gikk ut til sine medlemmer og fant en gruppe lærere som ønsket å la seg intervju. I tillegg intervjuet prosjektet noen lærere fra de kommunene som har vært med i prosjektet.

Forberedelse og gjennomføring av intervjuer

I dette prosjektet ble det gjennomført intervjuer med hver enkelt informant. Hvert intervju tok ca 1,5 timer. Før intervjuet med den enkelte, sendte prosjektet en skriftlig beskrivelse av hvordan personopplysninger behandles. Denne informasjonen tilsvarer den delen av DPIA-en som beskriver behandlingsaktivitetene, og tok for seg både kjernetjenestene, tilleggstjenestene og Chrome-tjenestene i Google Workspace for Education. Dette var informasjon som også ble gjennomgått under intervjuet.

Deretter ble den registrerte stilt følgende spørsmål:

1. *Basert på den informasjonen du har fått om hvordan personopplysninger behandles i Google Workspace for Education, hvilke personvernbeymringer har du?*

Formålet med dette spørsmålet var å identifisere mulige personvernriskoer fra den registrertes perspektiv.

2. *Hva ønsker du at skoleeier skal gjøre for å adressere disse beymringene?*

Med dette spørsmålet ønsket prosjektet å se om den registrerte hadde noen forslag til risikoreduserende tiltak som vi kunne bruke i DPIAen.

Den enkelte hadde også fått disse spørsmålene tilsendt på forhånd.

Referat fra intervjuet

Etter intervjuet ble det utarbeidet et skriftlig referat. Dette referatet ble sendt til den enkelte for verifisering slik at eventuelle feil kunne rettes Dette for å sikre at de registrertes synspunkter ble nøyaktig gjengitt.

Utarbeidelse av rapport

Alle intervjuene ble så lest gjennom og informasjonen ble sammenstilt i denne rapporten.

Vedlegg 2: Detaljert oppsummering av temaer

Kapittel 1: Informasjonssikkerhet

1.1 Overordnede bekymringer

Foresatte er bekymret for behandlingen av personopplysninger og hvem som tar beslutningene om dette i kommunen. Det er et klart behov for bedre informasjonssikkerhet og strengere retningslinjer for personvern i skolen.

1.2 Passordsikkerhet

Bekymringer om bruken av usikre passord og manglende sikkerhetskultur er prominente. Det er også bekymring for at administrative brukere har for mye tilgang til elevdata.

"Det har vært perioder der alle elever hadde nesten identiske passord, noe som åpner for store sikkerhetsrisikoer."

1.3 Tilgangsstyring og kontroll

Foresatte er bekymret for hvem som har tilgang til barnas arbeid og informasjon, spesielt sensitive data. Det er usikkerhet rundt hvem som har kontroll og oversikt over informasjon og innstillinger i de digitale verktøyene som brukes.

1.4 Konfidensialitetsbrudd

Foresatte er også bekymret for at sensitive personopplysninger blir delt på upassende måter og plattformer.

"Jeg har erfart at sensitive helseopplysninger deles i systemer og på chatplattformer hvor de absolutt ikke burde deles."

"Det er velkjent at ukeslogger brukes i skolekontekst, og jeg har selv opplevd elever som deler svært personlig informasjon."

1.5 Manglende vurderinger og dokumentasjon

Det er bekymring for at kommunen ikke utfører tilstrekkelige risikovurderinger før implementering av nye systemer og teknologier.

Kapittel 2: Kompetanse, ressurser og kontroll

2.1 Kompetanse

Foresatte uttrykker bekymring for at lærere og skoleadministrasjonen mangler tilstrekkelig kunnskap og forståelse om personvern og datasikkerhet, spesielt i forhold til hvordan store teknologiselskaper som Google behandler data.

Foresatte føler at kommunen mangler forståelse og kontroll over personvern og informasjonssikkerhet, og det er en grunnleggende mangel på forståelse i kommunen om hva personvern faktisk innebærer.

"Det er usikkert hvor mye lærerne eller skoleadministrasjonen egentlig vet om personvern, spesielt i forhold til hvordan Google behandler data."

"Det er kritisk at lærere har solid opplæring i personvern; ellers er systemet svært sårbart."

"Jeg synes kommunen mangler en grunnleggende forståelse og refleks når det kommer til informasjonssikkerhet og personvern."

2.2 Ressurser

Det er også bekymring for at små kommuner i Norge ikke har nok ressurser til å beskytte seg mot store teknologiselskaper, og IT-avdelingen er overarbeidet, noe som kan føre til feil og misbruk av systemet.

"Overordnet bekymring om man har nok muskler enten i lille Norge eller på kommunalt nivå til å faktisk kunne la seg unngå å la seg lure av de store teknologiselskapene."

2.3 Økonomiske forhold

Det er også bekymringer om at økonomiske hensyn kan gå foran personvern hensyn i kommunene, noe som kan føre til ulik beskyttelse av personopplysninger mellom kommuner.

"På et overordnet plan er det problematisk at det er opp til den enkelte kommunes økonomi hvilken lisens som brukes. Alle elever må være sikret det samme personvernet."

"Det er bekymringer knyttet til om kommunene vil spare penger på bekostning av barnas personvern."

Kapittel 3: Ivaretagelse av barns personvernrettigheter

3.1 Innledning

Dette kapitlet vil utforske og analysere bekymringene rundt ivaretagelse av barns personvernrettigheter, med fokus på retten til å bli glemt, retten til innsyn, formålsutglidning, retten til å bli informert, dataminimering, og bruk av profilbilde. Sitater fra foresatte vil bli inkludert for å illustrere disse bekymringene.

3.2 Retten til å bli glemt – skoleeiers plikt til å slette

Foresatte er bekymret for skoleeiers håndtering av 'retten til å bli glemt', spesielt i forhold til ansvar og muligheten for å starte med blanke ark.

"Det er uklart hvor lenge denne informasjonen blir lagret. Selv når data slettes, er det ingen garanti for at all informasjon om meg og mitt hjem forsvinner."

3.3 Retten til innsyn

Mangel på klarhet og mulighet til å håndheve innsynsretten er også en stor bekymring blant foresatte.

3.4 Formålsutglidning

Det er bekymring for at data som samles inn kan bli brukt til feil formål, og foresatte er bekymret for at behandlingen av data kan påvirke hvordan skolen behandler barna over tid.

3.5 Retten til å bli informert

Foresatte uttrykker en sterk bekymring for mangel på klar og forståelig informasjon om hvordan personopplysninger behandles, og de føler at det er vanskelig å få klar og troverdig informasjon om dette.

"Jeg innser nå at jeg vet svært lite om dette. Jeg har enten ikke fått nok informasjon, eller så har jeg ikke forstått den informasjonen jeg har fått."

3.6 Dataminimering

Foresatte stiller spørsmål ved nødvendigheten og proporsjonaliteten av den omfattende innsamlingen av informasjon om barnas arbeidsmåter og resultater.

"Når man samler inn opplysninger bør det være en klar tanke om det er behov for det eller ikke, og ikke at dette kunne vært nyttig på et senere tidspunkt."

3.7 Bruk av profilbilde

Det er bekymringer rundt bruk av ansiktsgjenkjenning og lagring av bilder av elevene, samt manglende samtykke for bruk av profilbilder og andre personopplysninger.

"Når det gjelder profilbilder av elever, er jeg skeptisk til ansiktsgjenkjenning. Jeg foretrekker bruk av avatarer."

Kapittel 4: Skillet mellom skole og privatliv

4.1 Utydelig skille mellom skole og privatliv

Foresatte er bekymret for at skillet mellom skole og privatliv blir utydelig når all aktivitet, også på fritiden, kan spores og lagres. Dette kan være problematisk når man ikke ønsker å blande det man gjør som privatperson med det man gjør som elev.

"Skillet mellom skole og privatliv blir utydelig når det er knyttet til en enhet med en IP-adresse, og du logger deg inn via Google."

"Jeg mener at skillet mellom det private og det som elev blir utydelig når alt man foretar seg, også på fritiden, kan spores."

Det er bekymring for at anbefalingen om å laste ned skolerelaterte applikasjoner på private enheter fører til en uheldig blanding av skole og privatliv.

"Jeg finner det problematisk at kommunen anbefaler å laste ned Google Workspace på private enheter da dette fører til en uheldig blanding av jobb/skole og privatliv."

4.2 Personvernbeholdninger ved videoundervisning

Under COVID-19-pandemien har videoundervisning blitt særlig relevant, og det har oppstått bekymringer rundt tap av kontroll over hva som deles, spesielt i hjemmesituasjoner der kamera og lyd er på.

"Det er også bekymringsfullt med overvåkning, som for eksempel lydopptak som fanger foreldrenes samtaler i bakgrunnen, eller logger som viser at barn gjør lekser klokken 22.00."

Kapittel 5: Risiko knyttet til chattefunksjon og deling av data

5.1 Digital mobbing

Foresatte uttrykker bekymring om at chat-funksjoner kan bli brukt til mobbing, og at disse funksjonene er upassende for små barn. Det er også bekymringer om lagring av data på uegnede steder og utlevering av personopplysninger i videoproduksjon knyttet til samarbeid i Google Workspace for Education.

"Risikoen for mobbing, lagring av data på uegnede steder, og utlevering av personopplysninger i videoproduksjon er bekymringer knyttet til samarbeid i Google Workspace for Education."

5.2 Kontakt med uvedkommende

Det er bekymringer om at tilgang for eksterne løsninger og domener kan eksponere barna for kontakt med fremmede på internett. Foresatte har opplevd at vilt fremmede mennesker har tatt kontakt med barna deres via Teams.

"Vi har opplevd at vilt fremmede mennesker har tatt kontakt med barna våre via Teams."

Kapittel 6: Eksponering for upassende innhold

6.1 Upassende plattformer og innhold

Foresatte uttrykker bekymring om at bruk av plattformer som YouTube og TikTok i undervisningskontekster er upassende. Disse plattformene kan inneholde en rekke upassende og ukontrollert innhold som er lett tilgjengelig for elevene. Det er også

bekymringer om at det digitale innholdet som er tilgjengelig på disse plattformene kan være av lavere kvalitet enn tradisjonelle læremidler.

6.2 Manglende kontroll

En annen stor bekymring er at foreldre og lærere ikke har tilstrekkelig kontroll over hva barna søker etter eller hvilke nettsider de besøker i skoletiden. Dette kan potensielt eksponere barna for skadelig og upassende innhold, uten noen form for tilsyn eller regulering.

Kapittel 7: Valg, kontroll og lagring av personopplysninger

7.1 Lagring av personopplysninger

Foresatte er bekymret for portabilitet av data og mangler klarhet om hvor denne dataen lagres når skolen avsluttes. Det er også bekymringer knyttet til lagring av sensitive opplysninger og tilgang til dem, samt potensiell lekkasje av svært sensitiv informasjon.

7.2 Deling av personopplysninger

Det er bekymringer om hvem som har tilgang til dataen og informasjonen som blir samlet inn, og hvordan denne informasjonen blir behandlet. Foresatte ønsker mer kontroll og innsikt i hvordan og med hvem barnas personopplysninger deles.

7.3 Foresattes valg og kontroll

Foresatte uttrykker frustrasjon over manglende valgfrihet og føler at de blir tvunget til å akseptere digitale løsninger de ikke er komfortable med. Det er et ønske og et behov for å kunne følge opp barna sine, og det er ikke dekket i de fleste systemer, som Google Workspace for Education. Foresatte føler at de blir fratatt muligheten til å ta valg angående deres barns digitale personvern.

"Jeg er bekymret for å miste kontrollen over barnas digitale personvern."

7.4 Foresattes innsyn

Overgangen fra fysiske til digitale plattformer har ført til redusert innsyn for foreldre. Foresatte har ikke de digitale virkemidlene til å følge opp egne barn, og de gis ikke lesetilgang til elevens lekser, for eksempel. Dette har ført til en situasjon hvor foresatte føler at de er fratatt muligheten til å følge med på hva barna deres gjør på skolen.

Kapittel 8: Bruk av kommersielle tjenester i skolen

8.1 Kommeriselle løsninger og deres tilpasning til skolesektoren

Det er en utbredt bekymring blant foresatte om hvorvidt kommersielle løsninger som Gmail og Google Workspace for Education er tilpasset og egnet for bruk i skolesammenheng. Foresatte er bekymret for at disse tjenestene kan samle inn detaljert informasjon om elevenes aktiviteter og atferd, og at Google kan utnytte disse dataene kommersielt, for eksempel ved å tilpasse markedsføring eller selge opplysningene videre.

8.2 Reklame og påvirkning

Foresatte er bekymret for eksponering av elever for reklame, spesielt på YouTube, og mulig påvirkning på søkeresultater basert på innsamlet informasjon. Det er også bekymringer om at tilpassede søk og søkeresultater kan påvirke og styre elevenes valg og meninger. Foresatte understreker viktigheten av å lære elevene å være kildekritiske og å ha kunnskap om digital literacy.

8.3 Overvåkning og innsamling av personopplysninger

Det er en utbredt bekymring for overvåkning og innsamling av unødvendig mange personopplysninger, spesielt lokasjonsdata, som kan føles som overvåkning. Foresatte er bekymret for at Google Søk og Chrome er integrert, og lurer på om elevene har tilgang til Chrome og dermed til Google Søk, som kan lagre søkene deres. Det er også bekymringer om deling av lokasjonsinformasjon og sensordata, og hvordan denne informasjonen brukes og hvem som er ansvarlig for å håndtere den.

Kapittel 9: Påvirkning og beskyttelse av små barn i den digitale verden

9.1 Bekymringer om bruk av tjenester

Foresatte uttrykker bekymring om bruk av digitale tjenester blant barn under 13 år. Det er et uttalt ønske om strengere aldersgrenser for visse tjenester for å beskytte barna mot potensielle skader og risikoer knyttet til bruk av disse tjenestene. Det er spesielt bekymring for de yngste elevene, som kanskje ikke har den nødvendige forståelsen eller evnen til å beskytte sitt eget personvern.

9.2 Barnas behov for at voksne tar personvernvennlige valg for dem

Små barn har begrenset forståelse av konseptet personvern og implikasjonene av å dele personlig informasjon online. Dette gjør dem spesielt sårbare i den digitale verden, hvor de kan bli utsatt for ulike risikoer, som misbruk av personlig informasjon, digital mobbing, og eksponering for upassende innhold. Det er derfor viktig med tiltak som kan beskytte barnas personvern og sikkerhet online.

"Jeg tror også at kommunen slipper unna med en del fordi de registrerte brukerne er barn. Det krever mye mot fra et barns side å ta valg om personvern som avviker fra det læreren instruerer."

Kapittel 10: Læringsanalyse, kunstig intelligens og opphavsrett

10.1 Bruk av AI når elevens skolearbeid vurderes

Foreldrene har uttrykt bekymring for bruk av AI i vurdering av elever. Det er en frykt for at AI kan påvirke karakterene elevene får, og at det kan være fordomsfullt og unyansert. Det er også bekymring for at AI kan påvirke hvilke læringsressurser og informasjon elevene får tilgang til, og om dette kan ha en negativ innvirkning på elevenes læringsopplevelse og utvikling.

10.2 Rettferdighet og åpenhet i digital læringsanalyse

Det er bekymringer om hvordan digital læringsanalyse og vurdering blir håndtert, og om dette følger prinsipper om rettferdighet og åpenhet. Foresatte ønsker at prosessene rundt

læringsanalyse skal være transparente og rettfærdige, og at elever og foresatte skal ha tilgang til relevant informasjon om hvordan analysene utføres og brukes.

10.3 Opphavsrettigheter til elevenes arbeid

Foreldrene er også bekymret for hvem som har opphavsrettigheter til det elevene produserer. Det er spørsmål om hvorvidt elevenes arbeid kan bli brukt uten deres samtykke, og om dette kan skape problemer for elevene senere i livet, spesielt i forhold til selvplagiering. Dette reiser viktige etiske spørsmål om eierskap og bruk av elevenes intellektuelle eiendom.

Kapittel 11: Bekymringer knyttet til digitalisering i skolen

11.1 Innledning – aldersadekvat digitalisering

Noen av de foresatte som vi har intervjuet har uttrykt bekymring selve for digitaliseringen i skolen. Ikke nødvendigvis måten det gjøres på, men at skolen har blitt for digital. Dette er særlig knyttet til bruk av digitale hjelpemidler for de aller yngste barna, rett og slett at deres bruk av digitale plattformer skjer på en måte som ikke er aldersadekvat.

Noen foresatte ser det som veldig negativt at digitaliseringen har gjort at elevene ikke lenger har fysiske skolebøker eller at de ikke lærer seg å skrive for hånd. I alle fall ikke på samme måte som det de foresatte var vant til da de gikk på skolen.

Dette handler også om at digitale løsninger som Google Workspace for Education erstatter den analoge og fysiske læringen med digitale rom og digital læring. og om dette er et valg som

11.2 Skjermbruk og påvirkning på læring

Noen foresatte er bekymret for at barnets hverdag skal bestå av for mye skjermbruk. De beskriver en hverdag der elevene går fra skjerm som brukes til læring på skolen til skjerm som underholdning hjemme. Disse foresatte mener at skjermen i seg selv reduserer barnets evne til læring og kreativitet. De er bekymret for at et digitale læringsmiljøet ikke er like effektivt som mer tradisjonelle og analoge metoder.

De er også bekymret for potensielle negative helseeffekter som følge av overdreven skjermtid, både i skolen og hjemme. For eksempel at barn blir overveldet av digital informasjon og digitale forstyrrelser.

11.3 Foresatte blir fratatt kontroll og valg

Flere av de foresatte har også fremhevet at de opplever å bli fratatt kontrollen over hvilke digitale plattformer som barna deres bruker. Hvis kommunen har åpnet for bruk YouTube i skolesammenheng, legitimerer det bruken av YouTube hjemme. Barnet får da en forventning til at det skal kunne bruke denne plattformen også i privat sammenheng.

Videre har flere foresatte trukket frem at de er restriktive med at barna deres for lov å være på sosiale medier. Løsninger som Google Workspace for Education og Microsoft 365 inneholder flere sosiale elementer i form av en-til-en-chat, gruppe-chat og andre digitale rom der man kan dele informasjon og snakke med andre. Når denne typen funksjonalitet introduserer i skolesammenheng, opplever noen foreldre at skillet mellom et sosialt medium og skoleressurser viskes ut. Dette fordi barna deres bruker chattefunksjonen i Google Workspace for Education på samme måte som de ville brukt muligheten til å chatte med

vennene sine på kommersielle sosiale medier som Snapchat. Det korresponderer også hva vi vet om hvordan elever bruker disse funksjonalitetene fra de kommunene som er med i prosjektet.

Figur 1 Noen sitater om bekymringer knyttet til generell digitalisering i skolen

"Jeg er bekymret for den økende digitaliseringen i undervisningen av 5- og 6-åringer."

"Fra et pedagogisk perspektiv mener jeg at mange av disse digitale verktøyene ikke har noen plass i småskolen."

"Dette er svært uproduktivt. Som voksne har vi lært oss å navigere i en analog verden; burde ikke barn få samme mulighet?"

"Kort sagt er jeg bekymret for at den tidlige og ukritiske bruken av digitale verktøy kan ha alvorlige konsekvenser for barnas evne til kritisk tenkning."

11.4 Påvirkning på barn med spesielle behov

Det er bekymringer om hvordan den økte digitaliseringen kan påvirke forholdet mellom hjem og skole, spesielt for foreldre til barn med spesielle behov. Den digitale overbelastningen kan potensielt skape flere utfordringer for disse barna og deres familier.

11.5 Prinsippet om gratis skole

Det er også bekymringer om kostnader tilknyttet internett-tilgang og prinsippet om gratis skole. Det er viktig å sikre at alle elever har lik tilgang til utdanning, uavhengig av økonomisk bakgrunn, og at kostnader relatert til digitalisering ikke påvirker dette prinsippet.

Kapittel 12: Avsluttende bemerkninger

12.1 Positiv utvikling og nasjonal styring

Foresatte anerkjenner en positiv utvikling i nasjonal styring av digitale verktøy og praksiser i skolen. Det er håp om at denne utviklingen vil adressere og mildne de eksisterende bekymringene rundt digitalisering i skolen.

"Nasjonale data, inkludert elevdata, er ressurser som bør beskyttes."

12.2 Bekymringer om personvern og sikkerhet

Det er en generell bekymring blant foresatte om hvordan den økende bruken av digitale verktøy i skolen påvirker barnas personvern og sikkerhet. Foresatte ønsker klarere kommunikasjon, bedre kontroll, og mer informasjon om hvordan personopplysninger håndteres i skolesammenheng.

"Jeg må innrømme at det ikke alltid er personvernet jeg selv ville vært mest opptatt av."

12.3 Manglende forståelse og transparens

Foresatte uttrykker en dyp og omfattende bekymring for personvernet til barna i kommunens skoler, spesielt i lys av bruk av digitale læringsverktøy og tjenester. Det er en følelse av at kommunen mangler forståelse, transparens, og kompetanse på området, og at det er en mangel på tilstrekkelige sikkerhets- og personverntiltak.

"Dette med datainnsamling er et tema som burde være en samfunnsdebatt om."

12.4 Ønske om bedre informasjon og strengere beskyttelse

Foresatte uttrykker et sterkt ønske om bedre informasjon, klarere retningslinjer, og strengere beskyttelse av barnas personvern i skolen. Det er en generell bekymring for kommersiell utnyttelse og potensiell lekkasje av sensitive data, samt et ønske om større involvering og valgmuligheter for foreldre og elever.

"Jeg vet ikke om det er en bekymring eller en følelse av å bli utnyttet. At verktøyet stjeler de gode idéene fra elevene satt på spissen."
